

ფისკალური პოლიტიკის ანალიზი

საერთაშორისო გამოცდილება

ნათია წიქვაძე

ბიუჯეტის ანალიზის განყოფილება
პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი

WWW.PBO.PARLIAMENT.GE

სახელმწიფოს როლი

1 საკანონმდებლო და სოციალური ბაზა

სახელმწიფო ადგენს საკანონმდებლო და სოციალურ ბაზას ეკონომიკური აქტივობისთვის

2 საზოგადოებრივი საქონელი

სახელმწიფო ქმნის საზოგადოებრივ საქონელს, მაგ.: თავდაცვა და უსაფრთხოება

3 რესურსების გადანაწილება

სახელმწიფო მონაწილეობას ღებულობს რესურსების გადანაწილებაში, მაგ.: სოციალური დახმარება, განათლება, ჯანმრთელობის დაცვა

რა არის ფისკალური პოლიტიკა?

ფისკალური (საბიუჯეტო) პოლიტიკა ეს არის სახელმწიფოს მიერ ბიუჯეტის აგრეგატების მართვის პოლიტიკა ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობისთვის მოკლევადიან და/ან გრძელვადიან პერიოდში

ფისკალური პოლიტიკის ინსტრუმენტები

რესურსების მობილიზება:

როგორც წესი ფისკალური რესურსების ძირითადი წყარო არის გადასახადები, საგადასახადო პოლიტიკის შემუშავებისას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება შემდეგ საკითხებს:

- ეკონომიკური ეფექტიანობა
- თანასწორობა
- საგადასახადო ბუიონსი (ელასტიურობა)
- ადმინისტრირების სიმარტივე
- გამჭირვალობა

მნიშვნელოვანია ასევე საგადასახადო სისტემის ეფექტიანობის შეფასება:

- საგადასახადო გაპი

ხარჯვითი პოლიტიკა:

ხარჯვითი პოლიტიკის ძირითადი პრინციპებია:

- ხელი შეუწყოს მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას
- საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით მოხდეს რესურსების გადანაწილება და შემცირდეს სიღარიბე

შესაბამისად მნიშვნელოვანია შეფასდეს ხარჯვითი პოლიტიკის კომპოზიცია (მიმდინარე; კაპიტალური) და დანახარჯების ტიპები (დისკრეციული; არადისკრეციული)

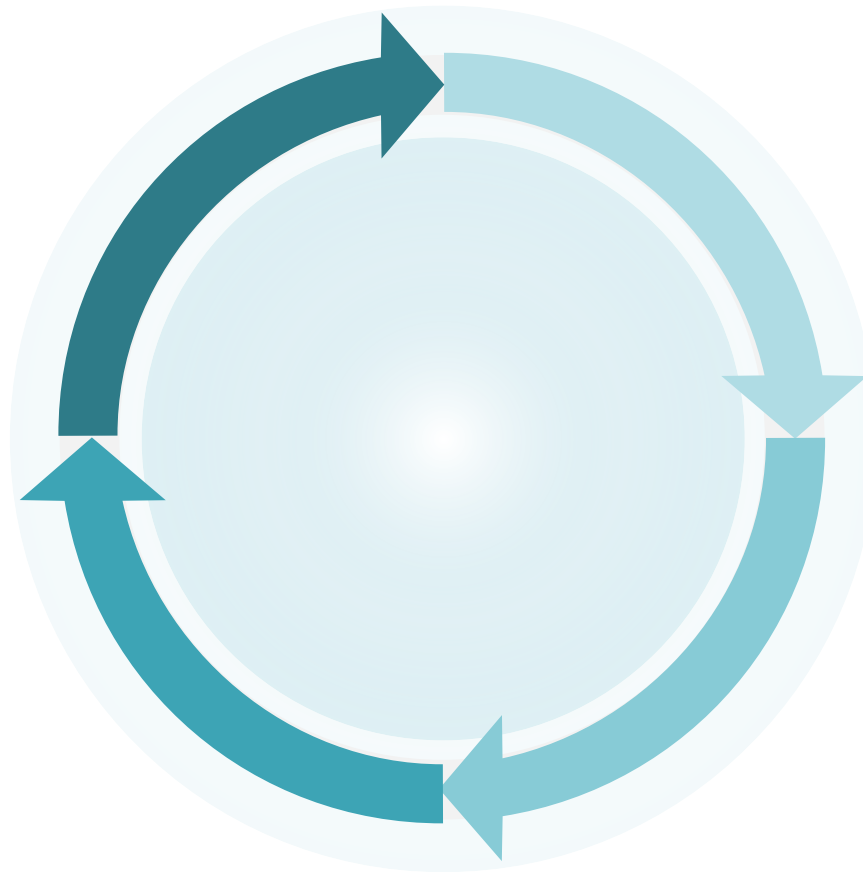
ფისკალური პოლიტიკის ანალიზი

გავლენა

- მოკლევადიან პერიოდში
- გრძელვადიან პერიოდში

მდგრადობა

- ფისკალური რისკების
- ვალის მდგრადობა

ტიპი

- ექსპანსიური
- შემზღვეველი

მიმართულება

- პროციკლური
- ანტიციკლური

ექსპანსიური

გადასახადების შემცირება **(T↓)** ან/და სახელმწიფო გადასახდელების ზრდა **(G↑)**.

აღნიშნული პოლიტიკა დამატებითი მოთხოვნის გაჩენის ხარჯზე ასტიმულირებს წარმოებას.

შემზღუდავი

გადასახადების ზრდა **(T↑)** ან/და სახელმწიფო გადასახდელების შემცირება **(G↓)**

აღნიშნული პოლიტიკა მოთხოვნის შემცირების ხარჯზე ამცირებს წარმოების დონეს.

ფისკალური პოლიტიკის მიმართულება

ანტი-ციკლური

ექსპანსიური პოლიტიკა ეკონომიკური აქტივობის შენელებისას და შემზღუდველი პოლიტიკა ეკონომიკური ბუმისას, აღნიშნული მიმართულება მიზნად ისახავს ეკონომიკური ციკლის ეკონომიკაზე გავლენის განეიტრალებას

პრო-ციკლური

ექსპანსიური პოლიტიკა ეკონომიკური ბუმისას და შემზღუდველი პოლიტიკა ეკონომიკური აქტივობის შენელებისას.

ვალის მდგრადობა

- რეალური ეკონომიკური ზრდა
- რეალური საპროცენტო განაკვეთები
- პირველადი დეფიციტი
- გაცვლითი კურსი

ფისკალური რისკები

- მაკროეკონომიკური რისკები
- ფისკალური დეცენტრალიზაცია
- სახელმწიფოს წილობრივი მონაწილეობით მოქმედი საწარმოები
- სასამართლო დავები
- სტიქიური უბედურებები
- საჯარო და კერძო პარტნიორობები

ფისკალური პოლიტიკის გავლენა

მოკლევადიანი პერიოდი

მოკლევადიან პერიოდში ფისკალური პოლიტიკის გავლენა ეკონომიკაზე უკავშირდება საქონელსა და მომსახურებაზე ერთობლივი მოთხოვნის ცვლილებას.

გრძელვადიანი პერიოდი

გრძელვადიან პერიოდში, პოტენციური გამოშვება (მშპ) დამოკიდებულია სამუშაო ძალის ოდენობასა და ხარისხზე, პროდუქტიული კაპიტალის მარაგსა და შესაბამისად წარმოების ფაქტორთა მთლიან ფაქტორულ მწარმოებლურობაზე.

რიცხოვრივი წესები

- სახელმწიო ვალი
- დეფიციტის მაჩვენებელი
- სახელმწიფო დანახარჯები
- სახელმწიფო შემოსავლები

პროცედურული წესები

ამ შემთხვევაში ხდება არა რიცხოვრივი ლიმიტის არამედ გარკვეული პროცედურის გაწერა

ს ა ბ ი უ ჯ ე ტ ო პ რ ო ც ე ს ი

სახელმწიფო ბიუჯეტი და ძირითადი ფისკალური ინდიკატორები

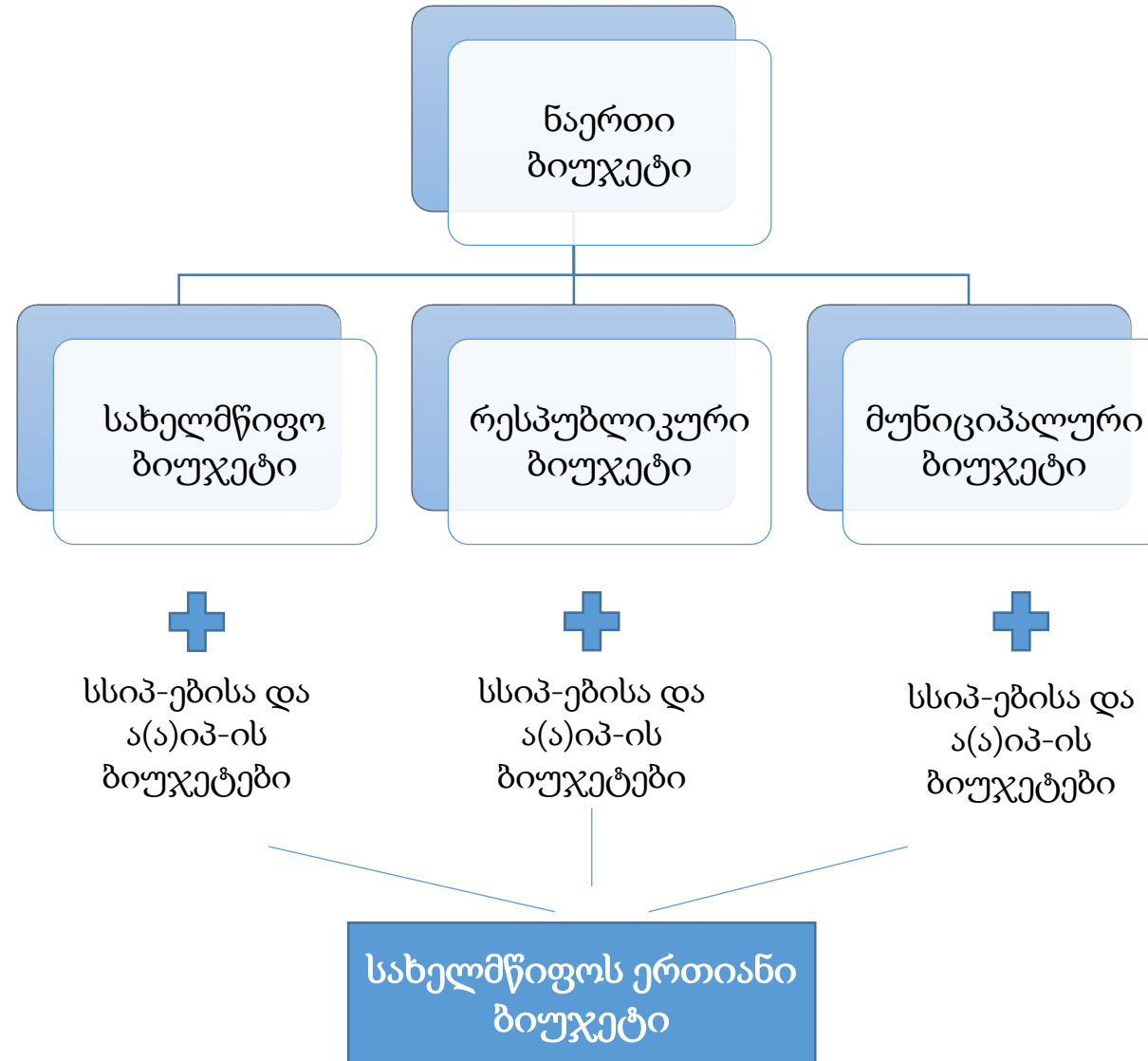
ნათია წიქვაძე

ბიუჯეტის ანალიზის განყოფილება

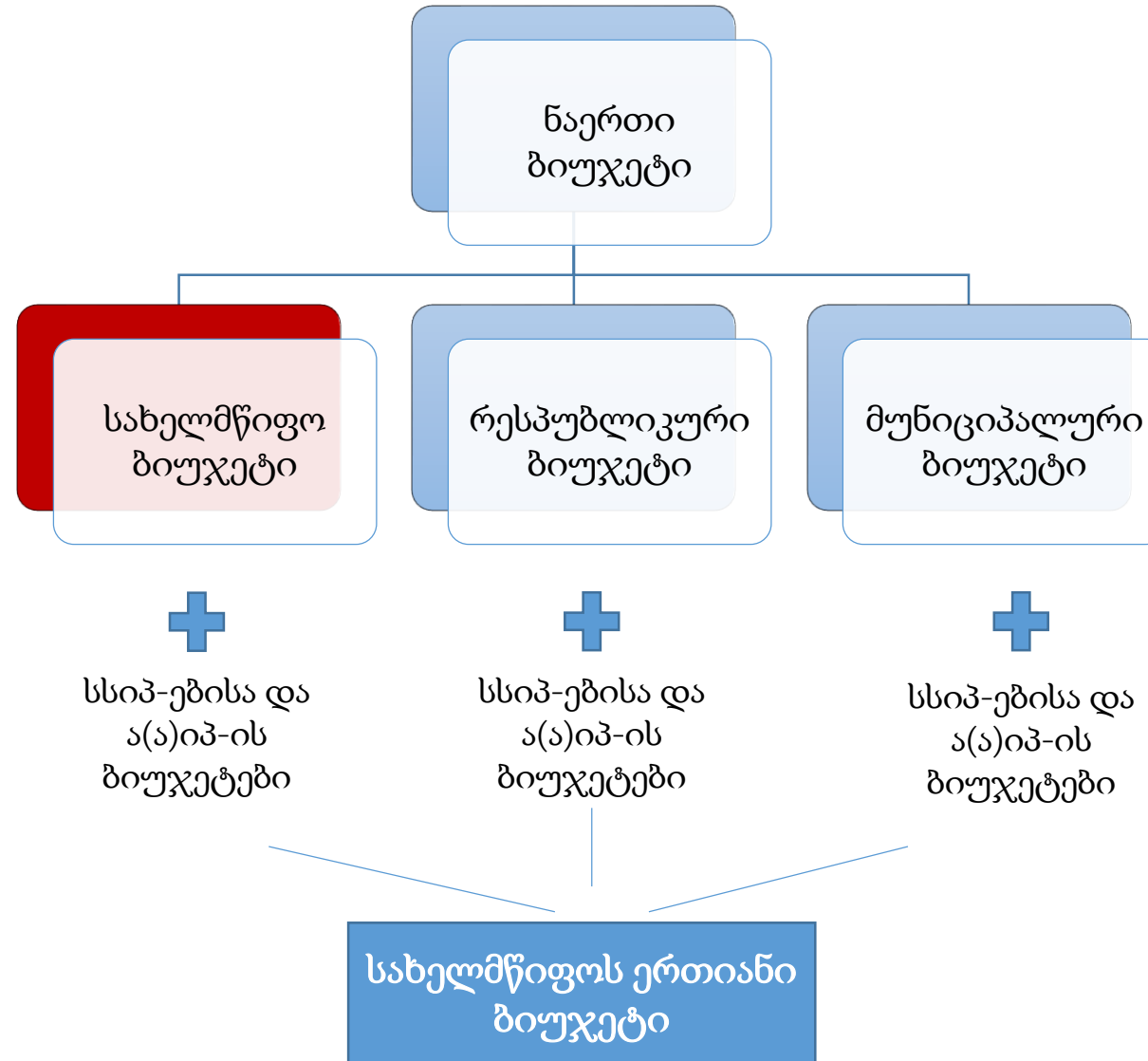
პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისი

WWW.PBO.PARLIAMENT.GE

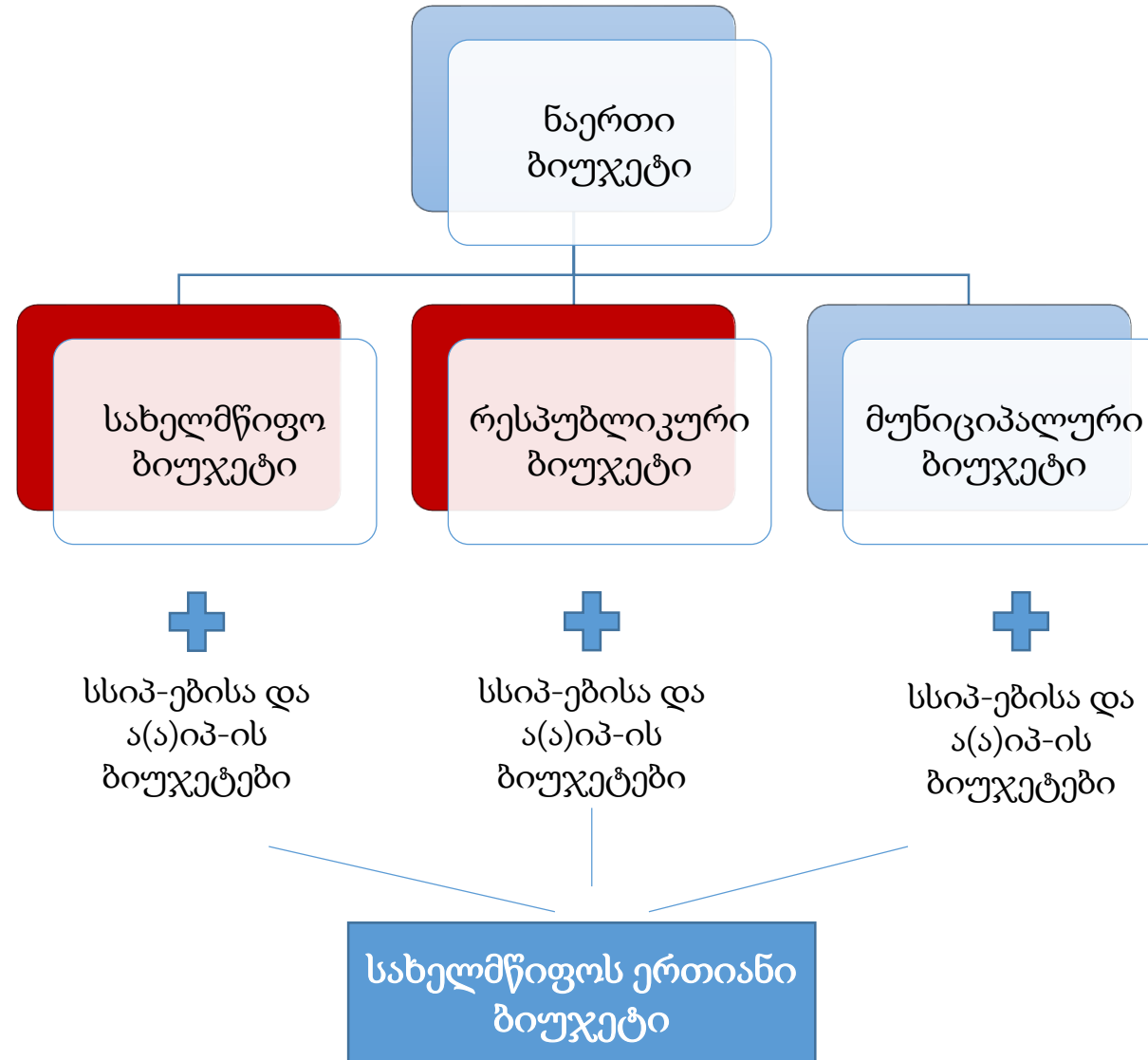
ს ა ბ ი უ ჯ ე ტ ო მ ო წ ყ ო ბ ა

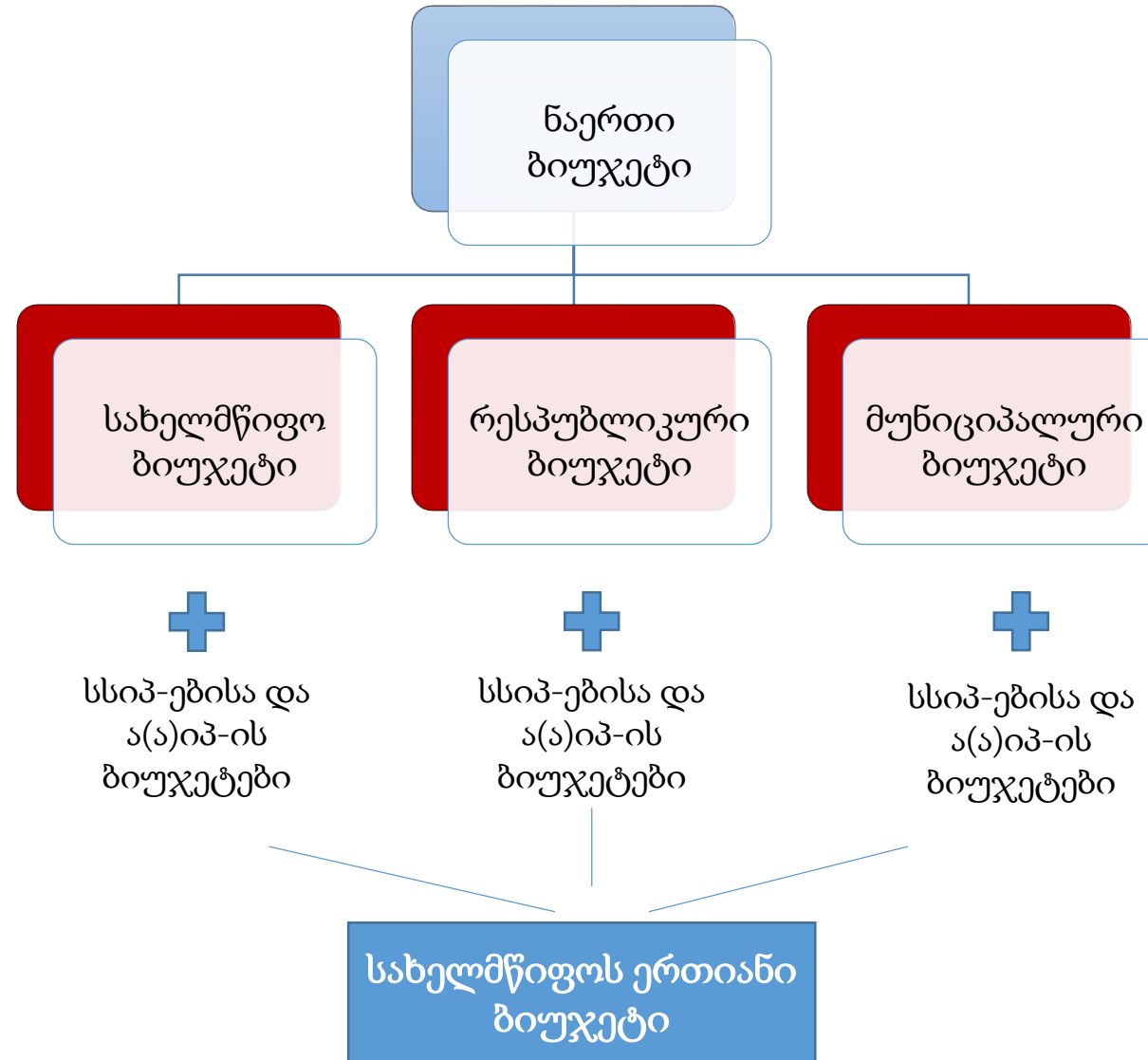
ს ა ბ ი უ ჯ ე ტ ო მ ო წ ყ ო ბ ა

ს ა ბ ი უ ჯ ე ტ ო მ ო წ ყ ო ბ ა

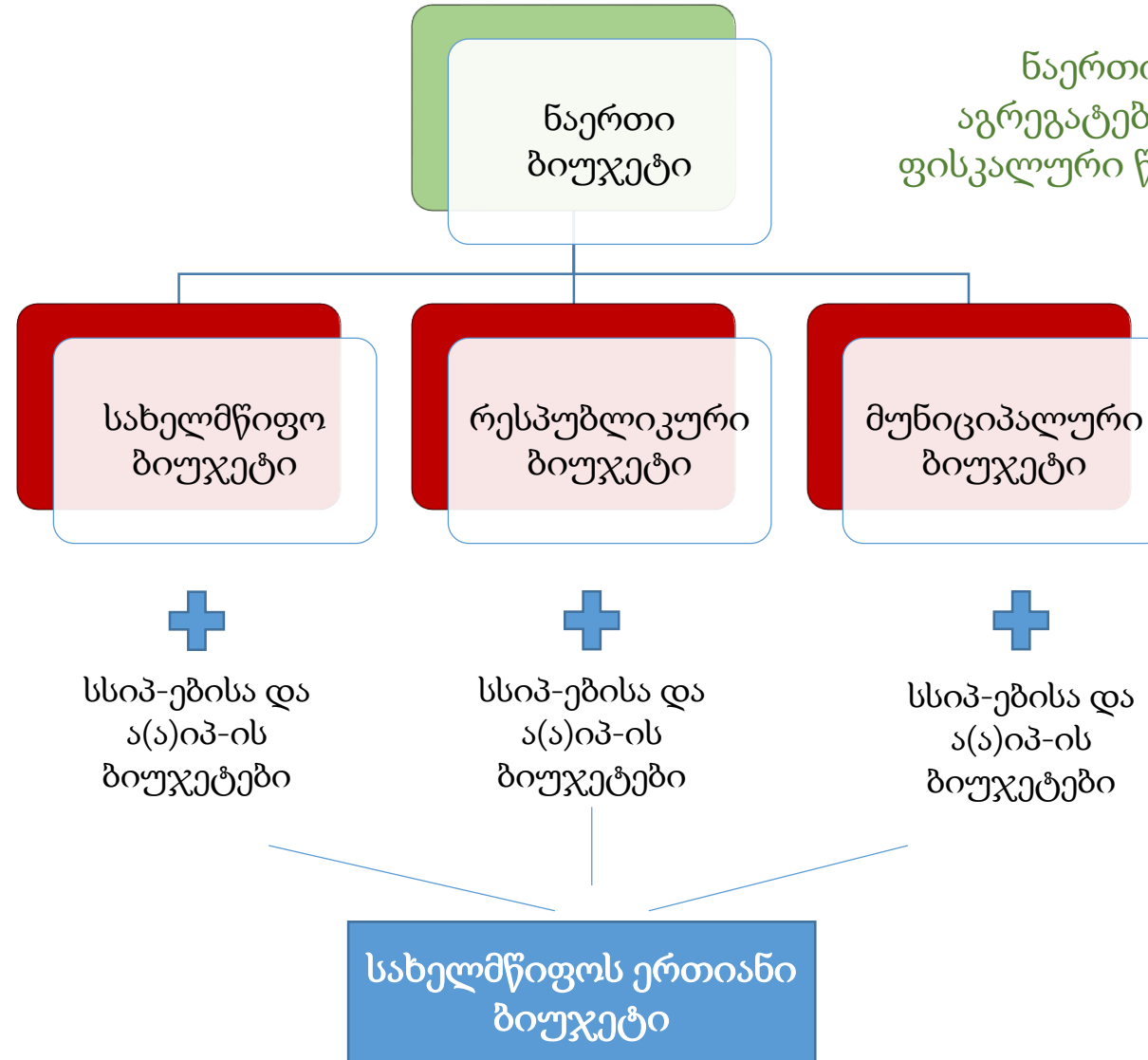

ს ა ბ ი უ ჯ ე ტ ო მ ო წ ყ ო ბ ა

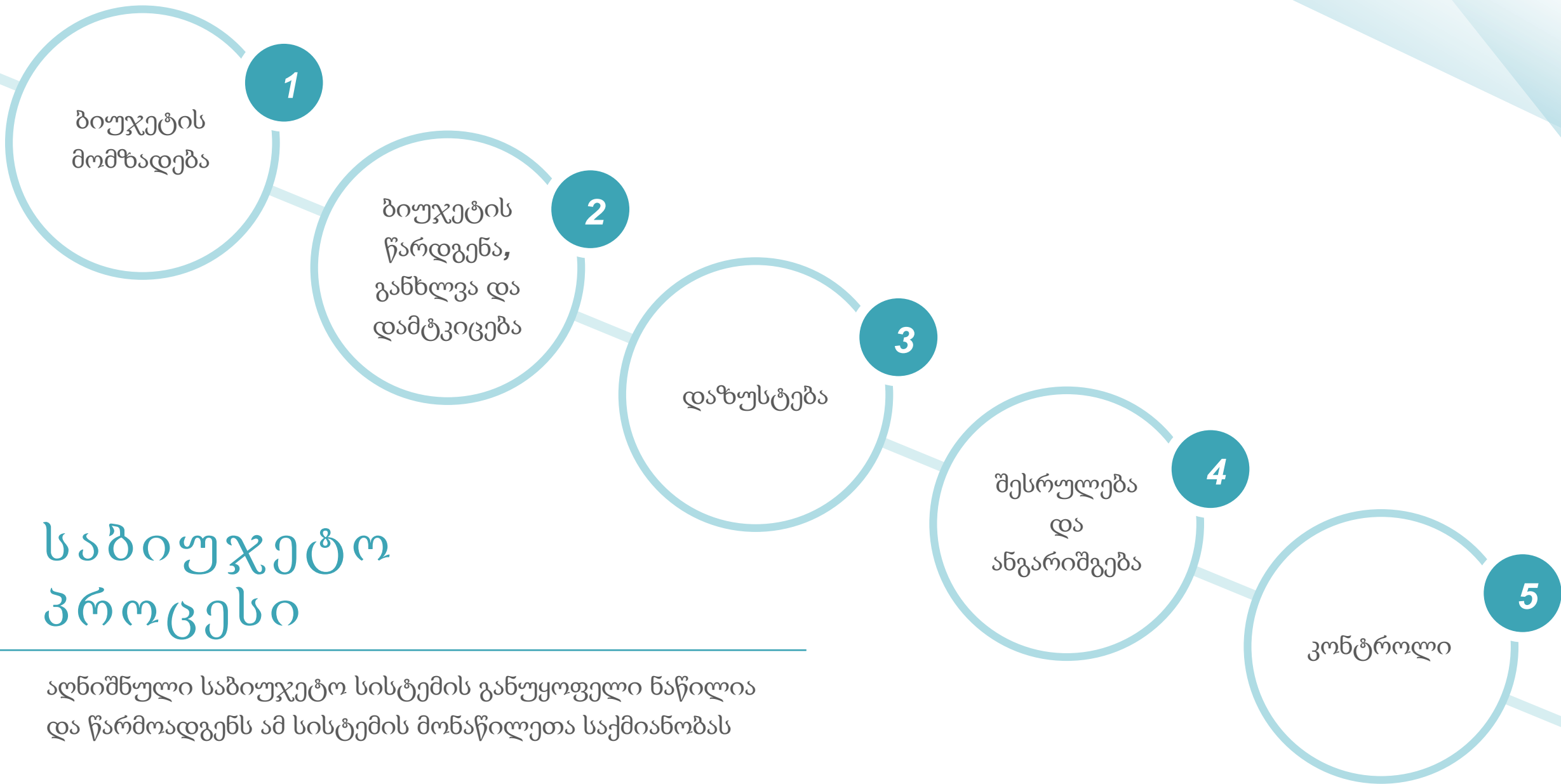
მტკიცდება შესაბამისი წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ

ს ა ბ ი უ ჯ ე ტ ო მ ო წ ყ ო ბ ა

წაერთი ბიუჯეტის აგრეგატებზე ვრცელდება ფისკალური წესები (ლიმიტები)

მტკიცდება შესაბამისი წარმომადგენლობითი ორგანოს მიერ

საბიუჯეტო პროცესი

აღნიშნული საბიუჯეტო სისტემის განუყოფელი ნაწილია და წარმოადგენს ამ სისტემის მონაწილეთა საქმიანობას

შემოსულობები

- შემოსავლები
- არაფინანსური აქტივების კლება
- ფინანსური აქტივების კლება
- ვალდებულებების ზრდა

გადასახდელები

- ხარჯები
- არაფინანსური აქტივების ზრდა
- ფინანსური აქტივების ზრდა
- ვალდებულებების კლება

შემოსულობები

შემოსავლები

- ◆ გადასახდები
- ◆ გრანტები
- ◆ სხვა შემოსავლები

არაფინანსური აქტივების კლება

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების კლება/ვალდებულებების ზრდა

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

შემოსულობები

შემოსავლები

- ◆ **გადასახდები**
 - საშემოსავლო გადასახადი
 - მოგების გადასახადი
 - დამატებული ღირებულების გადასახადი
 - იმპორტის გადასახადი
 - აქციზი
- ◆ გრანტები
- ◆ სხვა შემოსავლები

არაფინანსური აქტივების კლება

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების კლება/ვალდებულებების ზრდა

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

შემოსულობები

შემოსავლები

- ◆ გადასახდები
- ◆ **გრანტები**
 - მიმდინარე
 - კაპიტალური
- ◆ სხვა შემოსავლები

არაფინანსური აქტივების კლება

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების კლება/ვალდებულებების ზრდა

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

შემოსულობები

შემოსავლები

- ◆ გადასახდები
- ◆ გრანტები
- ◆ **სხვა შემოსავლები**
 - პროცენტი
 - დივიდენდი
 - რენტა
 - ადმინ.მოსაკრებელი
 - სანქციები (ჯარიმები და საურავები)

არაფინანსური აქტივების კლება

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების კლება/ვალდებულებების ზრდა

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

გ ა დ ა ს ა ხ დ ე ლ ე ბ ი

ხარჯები

- ◆ შრომის ანაზღაურება
- ◆ საქონელი და მომსახურება
- ◆ პროცენტი
- ◆ სუბსიდია
- ◆ გრანტები
- ◆ სოციალური უზრუნველყოფა
- ◆ სხვა ხარჯები

არაფინანსური აქტივების ზრდა

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების ზრდა/ვალდებულებების კლება

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

გ ა დ ა ს ა ხ დ ე ლ ე ბ ი

ხარჯები

◆ შრომის ანაზღაურება

- თანამდებობრივი სარგო
- წოდებრივი სარგო
- პრემია
- დანამატი
- ჰონორარი
- კომპენსაცია

◆ საქონელი და მომსახურება

◆ პროცენტი

◆ სუბსიდია

◆ გრანტები

◆ სოციალური უზრუნველყოფა

◆ სხვა ხარჯები

არაფინანსური აქტივების ზრდა

◆ ძირითადი აქტივები

◆ მატერიალური მარაგები

◆ ფასეულობები

◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების ზრდა/ვალდებულებების კლება

◆ ვალუტა და დეპოზიტები

◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)

◆ სესხები

◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები

◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

გ ა დ ა ს ა ხ დ ე ლ ე ბ ი

ხარჯები

- ◆ შრომის ანაზღაურება
- ◆ **საქონელი და მომსახურება**
 - შტატგარეშეთა ანაზღაურება
 - მივლიების ხარჯები
 - ოფისის ხარჯები
 - წარმომადგენლობით ხარჯი
 - სამედიცინო ხარჯი
 - ტრანსპორტის, ტექნიკის და იარაღის მოვლა შენახვის და ექსპლუატაციის ხარჯი
- ◆ პროცენტი
- ◆ სუბსიდია
- ◆ გრანტები
- ◆ სოციალური უზრუნველყოფა
- ◆ სხვა ხარჯები

არაფინანსური აქტივების ზრდა

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების ზრდა/ვალდებულებების კლება

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

გ ა დ ა ს ა ხ დ ე ლ ე ბ ი

ხარჯები

- ◆ შრომის ანაზღაურება
- ◆ საქონელი და მომსახურება
- ◆ პროცენტი
- ◆ სუბსიდია
- ◆ **გრანტები**
 - გათანაბრებითი ტრანსფერი
 - მიზნობრივი ტრანსფერი
 - სპეციალური ტრანსფერი
 - კაპიტალური ტრანსფერი
- ◆ სოციალური უზრუნველყოფა
- ◆ სხვა ხარჯები

არაფინანსური აქტივების ზრდა

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების ზრდა/ვალდებულებების კლება

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

გ ა დ ა ს ა ხ დ ე ლ ე ბ ი

ხარჯები

- ◆ შრომის ანაზღაურება
- ◆ საქონელი და მომსახურება
- ◆ პროცენტი
- ◆ სუბსიდია
- ◆ გრანტები
- ◆ **სოციალური უზრუნველყოფა**
 - სოციალური დახმარება
 - პენსია
 - ჯანმრთელობის დაცვაზე გაწეულ ხარჯებს
- ◆ სხვა ხარჯები

არაფინანსური აქტივების ზრდა

- ◆ ძირითადი აქტივები
- ◆ მატერიალური მარაგები
- ◆ ფასეულობები
- ◆ არაწარმოებული კაპიტალი

ფინანსური აქტივების ზრდა/ვალდებულებების კლება

- ◆ ვალუტა და დეპოზიტები
- ◆ ფასიანი ქაღალდები (გარდა აქციებისა)
- ◆ სესხები
- ◆ წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები
- ◆ სხვა დებიორული დავალიანებები

სახელმწიფო ბიუჯეტი

I

თავი I

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები

II

თავი II

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლები

III

თავი III

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ხარჯები, არაფინანსური აქტივები და მათი ფუნქციონალური კლასიფიკაცია

IV

თავი IV

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის მთლიანი სალდო, ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ცვლილება

V

თავი V

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის პრიორიტეტები და პროგრამები

VI

თავი VI

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტის ასიგნებები

ს ა ხ ე ლ მ წ ი ფ ო ბ ი უ ჯ ე ტ ი

VII

თავი VII

ავტ. რესპუბლიკებისა და ად. თვით.
ერთეულებისათვის გადასაცემი
ტრანსფერები

VIII

თავი VIII

მარეგულირებელი ნორმები

IX

თავი IX

დასკვნითი დებულება

დანართები

- ◆ განმარტებითი ბარათი
- ◆ ძირითადი ეკონომიკური და ფინანსური ინდიკატორები
- ◆ ქვეყნის ძირითადი მონაცემებისა და მიმართულებების დოკუმენტი **(2018-2021 წწ.)**
- ◆ ბიუჯეტით განსაზღვრული პროგრამების მოსალოდნელი შედეგები და ინდიკატორები
- ◆ ინფორმაცია **2018** წლის სახელმწიფო ბიუჯეტით გათვალისწინებული კაპიტალური პროექტების შესახებ
- ◆ ინფორმაცია „სხვა ხარჯების“ მუხლიდან განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ
- ◆ ინფორმაცია ასიგნებების გამკარგავის საბიუჯეტო ორგანიზაციების შესახებ
- ◆ ინფორმაცია ბიუჯეტის პროგრამების, ღონისძიებების და მათ ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების შესახებ
- ◆ ინფორმაცია ვალის შესახებ
- ◆ ვალის მდგრადობის ანალიზი
- ◆ ინფორმაცია სსიპ-ებისა და ა(ა)იპ-ების შესახებ
- ◆ ფისკალური სექტორის მაკროეკონომიკური რისკების ანალიზი **2017-2021 წწ.**

ფისკალური ბალანსები

1 მთლიანი სალდო

საოპერაციო სალდო - არაფინანსური აქტივების ზრდა + არაფინანსური აქტივების კლება

2 ფისკალური ბალანსი (*GFSM 1986*)

საოპერაციო სალდო - არაფინანსური აქტივების ზრდა - ფინანსური აქტივების ზრდა + ფინანსური აქტივების კლება

3 მოდიფიცირებული დეფიციტი (*IMF*)

საოპერაციო სალდო - არაფინანსური აქტივების ზრდა - ფინანსური აქტივების ზრდა + ფინანსური აქტივების კლება + არაფინანსური აქტივების ზრდა

1

60%

სახელმწიფო ვალის ფარდობა მშპ-სთან

2

3%

ნაერთი ბიუჯეტის დეფიციტი %-ულად მშპ-სთან

3

30%

ნაერთი ბიუჯეტის ხარჯები და არაფინანსური აქტივების ზრდა %-ულად მშპ-სთან

4

ახალი გადასახადის შემოღება და/ან განაკვეთის ზედა ზღვრის ზრდა შესაძლებელია მხოლოდ რეფერენდუმის გზით

ფისკალური წესები

საქართველოს ორგანული კანონი ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ

მ ა დ ლ ო ბ ა ე ჟ ო რ ა დ ი ა ტ ო რ ო ბ ა

[*www.pbo.parliament.ge*](http://www.pbo.parliament.ge)

[*pbo@parliament.ge*](mailto:pbo@parliament.ge)